

Speakers Academy® in gesprek met Ad Broere,

auteur van

‘Een Menselijke Economie’ en ‘Ending the Global Casino?’

FOTOGRAFIE: © DIERA VAN VLIET

Volgens sommige economen, geven de omvang en de persistentie van de financiële en economische crisis waaraan de wereld nog steeds is blootgesteld aan, dat de houdbaarheidsdatum van het mondiale monetaire systeem is verstreken. Volgens hen is het noodzakelijk om nu anticiperend te handelen. Ad Broere, econoom, voormalig bankier, onafhankelijk business consultant, docent en auteur van de titels Een Menselijke Economie en Ending the Global Casino?, deelt deze mening.

Speakers Academy: Ondanks de luchtige aanpak in uw boeken, is uw visie is niet erg vrolijk.

Ad Broere: "Ik probeer op een toegankelijke manier duidelijk te maken hoe de economie en het monetaire systeem werken en vooral hoe groot de invloed is van het monetaire systeem op de reële economie. De befaamde cartoonisten Jos Collignon en Karl Wimer hebben mij toestemming gegeven om een aantal van hun briljante cartoons toe te voegen aan de twee boeken, waardoor de moeilijke boodschap met de nodige humor wordt gebracht. De belangrijkste conclusie van die boodschap is dat het monetaire systeem dominant is geworden ten opzichte van de reële economie. Daardoor is het voor ons materiële welzijn een voortdurend bedreigende factor geworden. Het financiële systeem is een wereld op zichzelf, 99% van de financiële transacties heeft een puur speculatief karakter. Ik heb het in dit verband over financiële 'producten' zoals derivaten, verpakte hypotheek en swaps. Ook de winstdoelstellingen op korte termijn van grote investeerders in aandelen zijn een storende factor voor het welzijn van de reële economie. In 2007 werd 40% van het Amerikaanse bruto binnenlands product gerealiseerd op basis van financiële transacties. Speculatieve transacties veroorzaken niet alleen risico's, er worden ook enorme bedragen aan geld onthouden aan de reële economie, omdat het geld blijft 'hangen' in het gokcircuit. Investerings die nodig zijn voor een op de lange termijn gerichte ontwikkeling van nieuwe en duurzame technologie kunnen bijvoorbeeld niet worden gedaan, omdat er onvoldoende geld beschikbaar is."

S.A.: Financiële producten zoals derivaten zijn ontwikkeld door de banken. Zijn banken verantwoordelijk de ontwikkeling die u schetst?

A.B.: "Bankmanagers hebben absoluut verantwoordelijkheid voor de over-the-top speculatieve activiteiten. Het is hun bankierstaak om risico's te beheersen. Maar hoge bonussen worden nog steeds aantrekkelijker gevonden dan goed rentmeesterschap. Aandeelhouderswaarde is echter de belangrijkste focus van vrijwel alle grote beursgenoteerde bedrijven, banken niet uitgezonderd. Tijdens de economische hoogconjunctuur in de jaren na de eeuwwisseling hebben de banken grote risico's genomen om hoge winsten te maken. De aandeelhouders hebben

'Bankwinsten worden geprivatiseerd, en verliezen gesocialiseerd'

hiervan geprofiteerd. Toen de crisis de financiële wereld trof, werden de gevolgen van al deze onverantwoorde risico's zichtbaar. 'Plotseling' waren er toxische activa. Regeringen van veel landen waren de mening toegedaan dat de bancaire sector moest worden gered. En het is inmiddels duidelijk hoe ze het gedaan hebben: ... op kosten van de belastingbetaler. Eens te meer ging het gezegde op: 'Bankwinsten worden geprivatiseerd, en verliezen gesocialiseerd'. De terugkeer naar *business as usual* na deze reddingsoperatie maakt me diep bezorgd over wat er in de nabije toekomst gaat gebeuren als zal blijken dat de problemen van banken veel groter zijn dan ten tijde van de reddingsoperaties algemeen werd aangenomen. De schatkist van de meeste landen is uitgeput. Dit maakt een tweede reddingsoperatie vrijwel onmogelijk, zelfs

als er politici zouden zijn die dom genoeg zijn om dit toch nog willen."

S.A.: Wat is uw mening over de maatregelen die zijn genomen om toekomstige crises te voorkomen, zoals Basel III?

A.B.: "De maatregelen die werden genomen zijn onvoldoende en niet realistisch. Ben Bernanke, de voorzitter van het Amerikaanse stelsel van centrale banken (FED), heeft gepleit voor een verhoging van de financiële buffers die banken moeten handhaven. Hij verklaarde terecht dat een gebrek aan liquiditeit bij banken een belangrijke risicofactor vormt. Onlangs zijn de Basel III - richtlijnen aanvaard door de G20. Banken dienen hun risicodragend kapitaal omhoog te brengen tot ten minste 7% van het balanstotaal in 2019. Momenteel haalt de meerderheid van banken nauwelijks 4% en in veel gevallen zelfs niet eens 3%. Het is een gigantische opgave voor banken om het eigen vermogen te versterken. Veelal zal dit uit winstinhouding moeten worden gedaan. Het uitgeven van nieuwe aandelen om op die manier eigen vermogen binnen te halen, is voor veel banken een te grote opgave. Voor een grote bank als het Britse HSBC bijvoorbeeld, staat een stijging van het eigen vermogen van slechts 1% gelijk aan 26 miljard dollar ingehouden winst. Met voorzichtig bankieren zal het lang duren voordat dit bedrag is verdiend door HSBC. Want banken moeten risico's vermijden, dat is de oekaze die vanuit 'Basel' is gegeven. Echter, hoe lager het risico, hoe lager het rendement. De meeste banken zullen het evenals HSBC niet gemakkelijk hebben om hun eigen vermogen te versterken, zelfs niet in een periode van 8 jaar. Nog ernstiger is, dat de zogenaamde toxische activa niet zijn verwijderd. Toxische activa zijn in feite verliezen voor de bank, die nog niet zijn genomen, omdat men ze heeft

'Het kapitalisme is gebaseerd op de merkwaardige gedachte dat zelfzuchtige mensen met egoïstische motieven op de een of andere onnaspeurbare manier het welzijn van allen dienen'.

John Maynard Keynes, econoom (1883 - 1946)

'verstopt'. Maar evenals bij nucleair afval, liggen ze nog steeds ergens *offshore* te wachten totdat hun eigenaars de rotzooi echt opruimen. Nee, ik denk niet dat het bankwezen in staat zal zijn om de komende gebeurtenissen in hun huidige vorm te overleven. In 'Ending the Global Casino?' leg ik uit dat we er niet rouwig over hoeven te zijn wanneer dit gaat gebeuren. Het huidige monetaire systeem vertoont een aantal ernstige gebreken die niet kunnen worden opgelost door het steeds weer op te lappen. Een van deze gebreken is de fractionele reserve, die banken aanhouden. Het extreem lage eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal maakt banken erg kwetsbaar. "

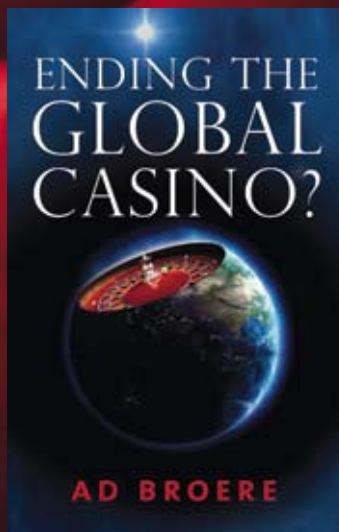
S.A.: Is volgens u de ondergang van het huidige monetaire systeem niet te voorkomen?

A.B.: "Helaas niet. Daarom is het belangrijk dat zoveel mogelijk mensen zich bewust worden van de huidige toestand van het monetaire systeem voordat deze ongelukkige gebeurtenis plaatsvindt. Ik ben ervan overtuigd dat we ons middenin een overgang naar een tijdperk bevinden, waarin hiërarchie en hiërarchisch denken tot een eind komen. Het is van essentieel belang dat we zelf verantwoordelijkheid gaan nemen. We moeten ophouden elkaar de schuld te geven voor alles wat er mis is in ons leven. Het beginpunt van een betere wereld ligt bij onszelf. Gelukkig zijn er al veel initiatieven over de hele wereld, waaruit blijkt dat er overal mensen zijn die zich bewust zijn van de komende nieuwe tijd."

S.A.: Het probleem van veel mensen is de onmacht die men ervaart. Wat zou men kunnen doen om bij te dragen aan een verandering?

A.B.: "Als u geld beschikbaar hebt, dan kunt u dit investeren in kleine en middelgrote ondernemingen, die worden geleid door integere mensen. In het bijzonder in bedrijven die hun bijdrage leveren aan een betere wereld door het ontwikkelen van nieuwe duurzame producten, schone energie en technologieën waarmee de zeeën en het land kunnen worden gereinigd van toxische stoffen. Vergeet daarbij het maken van kortetermijnwinst. Echt goede ontwikkelingen hebben tijd nodig om te rijpen. **Social return on investment** is uiteindelijk veel bevredigender dan **financial return on investment!** In Zweden is de JAK bank actief. Dit is een

rentevrije bank. Er wordt geen rente op leningen gevraagd en geen rente betaald op spaardeposito's. Als er geen interest zou zijn, dan kunnen de prijzen van alle producten worden verlaagd met ten minste 40%. Huizen worden bijvoorbeeld veel beter betaalbaar voor de jongere generatie. Op dit moment komen jongeren vaak zwaar in de schulden als gevolg van de torenhoge hypotheek die ze af moeten betalen, inclusief rente. Storten van (een deel van) uw spaargeld bij een rentevrije bank betekent, dat u daarmee een substantiële bijdrage levert aan een beter gespreide welvaart.

ISBN: 9789081628013

Als u ondernemer bent, open dan uw denken voor andere manieren om uw bedrijf te financieren, bijvoorbeeld door deel te nemen aan een complementaire munt coöperatie. Als de traditionele valuta schaars gaan worden en dat zou het geval kunnen zijn als de volgende crisis zich aandient, dan kunnen complementaire geldsystemen helpen om te voorkomen dat de (regionale) economie instort. In *Ending the Global Casino?* leg ik dit verder uit aan de hand van de WIR, een complementaire munt die al meer dan 75 jaar succesvol is in Zwitserland.

Als u beschikt over alle aandelen van uw bedrijf, denk dan eens na over wat Ernest Bader deed in 1951. Alle aandelen van de vennootschap Scott Bader werden in een trust ondergebracht, die op naam van de collectiviteit van alle werknemers werd gezet. Hij noemde het een 'gemenebest' wat een goedgekozen naam is, omdat door deze stap waarschijnlijk voor het eerst in de geschiedenis aandeelhouderswaarde werd omgezet in medewerkerswaarde.

In onze rol van consument kunnen we ervoor kiezen om een eind te maken aan het consumentisme. We kunnen stoppen met luisteren naar de verlokkingen van reclamemakers. We kunnen de gedachte dat meer bezit ook meer geluk betekent over boord zetten. We kunnen onze eigen, niet van buitenaf beïnvloede koopbeslissingen nemen en duurzame, biologisch afbreekbare producten, schone energie, enz. aanschaffen. 95 procent(!) van alle goederen die we kopen is binnen vijf jaar afval geworden. De immense afvalberg die hiervan het gevolg is veroorzaakt grote problemen, vooral vanwege de grote verscheidenheid aan giftige stoffen. Zoals u weet, wordt dit probleem voor een belangrijk deel 'geëxporteerd' naar de derde wereld, die daardoor wordt opgescheept met de gevolgen van ons consumentisme."

S.A.: Bent u optimistisch of pessimistisch over de toekomst?

A.B.: "Ik ben geen optimist noch een pessimist. Ik ben mij er wel terdege van bewust dat onze toekomst afhangt van het aantal mensen, dat ontwaakt uit zijn bijna hypnotische slaap. Veel mensen gedragen zich nu nog als konijnen, die als verlamd zitten te staren in de koplampen van een aanstormende auto. Ik hoop oprecht dat er in de komende tijd velen zullen zijn, die ervan overtuigd raken dat de mensheid alleen dan kan overleven als we afscheid nemen van egoïsme, hebzucht, en de race naar steeds meer bezittingen. Naar mijn mening is het cruciaal dat we ons in al onze acties laten leiden door liefde. Ik weet dat liefde een vaak misbruikt en verkeerd geïnterpreteerd woord is. Sommigen beschouwen hen die spreken over liefde als zwak, vooral degenen die bang zijn voor de kracht die in liefde besloten ligt. Naar mijn mening is het de onbeperkt creatieve, levenschenkende energie. We hebben de liefde nodig om een betere toekomst voor de aarde en alle hierop levende wezens mogelijk te maken. Alles wat voortkomt uit en geïnspireerd is door de liefde dient dat doel. Mijn diepste hoop is dat we in de nabije toekomst in waarheid kunnen zeggen: **Yes, we can!** Moge miljoenen rozen, overal op de aarde, tot bloei komen." 🎓

adbroere@speakersacademy.eu